

Børn, ferler og lærdom

– kultur- og samfundsforskning i Grønland

Af Hans Christian Gulløv

Det har ikke været sædvane at gøre status over den vidtfavnende forskning i Grønland, som i tidens løb er offentliggjort i mangfoldige tidsskrifter med flagskibet Meddelelser om Grønland i front. Den aktuelle anledning er imidlertid, at de grønlandske forskningsinstitutioner, Ilisimatusarfik (Grønlands Universitet) og Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu (Grønlands Nationalmuseum & Arkiv) for første gang har udsendt et årsskrift om den kultur- og samfundsforskning, der finder sted i landet i øjeblikket.

Indholdet er ifølge sagens natur begrænset til de emner, som beskæftiger de ansatte og tilknyttede forskere ved disse institutioner. En anmeldelse af årsskriftet bliver bragt andetsteds (Gulløv 1993). Emnerne spænder i tid over alle de årtusinder, hvor mennesket har sat sine spor i landet og omfatter arkæologiske undersøgelser, kolonitidens økonomi og menneskesyn, kolonialisme og social nedgang, litteratur, og sidst men ikke mindst skolen og det grønlandske sprog i dag. Dette skulle med landsstyremedlemmet for kultur, uddannelse og

forskning, Marianne Jensens forord være »til inspiration for såvel grønlandske studerende som andre forskere«, hvilket bestemt ikke er for meget at ønske.

Med overskriften præsenteres nogle nøgleord, der optræder i årsskriftet og samtidig giver associationer til den emnekreds, som optager den grønlandske forskningsverden. Ferlen er erstattet af andre pædagogiske hjælpemidler.

Grønlands arkæologi

De ældste kulturer i landet blev påvist og beskrevet for 40 år siden (Meldgaard 1952; Larsen & Meldgaard 1958), og grundlæggeren af Grønlands arkæologi,

H.C. Gulløv, født 1946, er uddannet i arkæologi, etnografi og geografi ved Københavns Universitet. Har været knyttet til Nationalmuseet og Grønlands Landsmuseum. Er fagredaktør af Meddelelser om Grønland og har tidligere skrevet en lang række artikler til tidsskriftet Grønland. Arbejder for øjeblikket som Dansk Polarcenters seniorforsker med tilknytning til Nationalmuseets Etnografiske Samling.

Ilisimatusarfik er indrettet i det tidligere tyske missionsanlæg Neu Herrnhut. Foto: H. C. Gulløv 1988.

Therkel Mathiassen, måtte dengang erkende, at Thulekulturen ikke længere var ældst (Gulløv 1992). Udforskningen af disse palæoeskimoiske kulturer er siden da blevet fortsat med arkæologiske feltundersøgelser næsten overalt i landet, og en stigende interesse for de ældste tider kan spores (jvf. Møbjerg, Grønnow & Schultz-Lorentzen 1988), men nu rejses der kritik af den foreslåede opdeling af disse vedtagne kulturperioder.

Med en sammenligning af de palæoeskimoiske kulturer i det nordøstligste Grønland og i Vestgrønland konstateres, at der ikke er videnskabeligt grundlag for den hidtil gældende opdeling af Grønlands forhistoriske kulturer (El-

ling 1992). Disse skal beskrives som udløbere af samme kulturelle kompleks, hvis udformninger i den nordlige og sydlige del af landet viser sig som regionale variationer bestemt af de eksisterende ressourcer. Henrik Elling beskriver Saqqaq og Independence I kulturerne som regionale udløbere af et prædøret kompleks, der i Grønland kan dateres fra 2400 til 900 f.Kr. Herefter optræder Dorset og Independence II kulturerne som regionale udløbere af den canadiske Dorsetkultur og findes begge i Grønland i perioden 600 til 450 f.Kr. Dorset kulturen findes dog endnu i landet omkring 1000 e.Kr. Kulturerne beskrives og diskuteres ud fra fælles-træk, der udgøres af C-14 dateringer,

råstoffer, oldsagernes karakteristika og størrelser samt deres relative fordeling på pladserne, inventaret, og til sidst boligtyperne. Det er yderst tankevækkende, at forfatteren med enkle argumenter på denne måde piller de basale forudsætninger for beskrivelsen af de palæoeskimoiske kulturer fra hinanden. »Den palæoeskimoiske faglitteratur mangler i høj grad en sådan debat, og når Grønlands forhistorie præsenteres samlet, synes det mere at være som en sammenstykning af teorier om de enkelte landsdele end som en samlet afstemt tese« (s. 51). Der er med dette indsigtsfulde bidrag lagt op til en faglig diskussion, som også inddrager arkæologien i Canada.

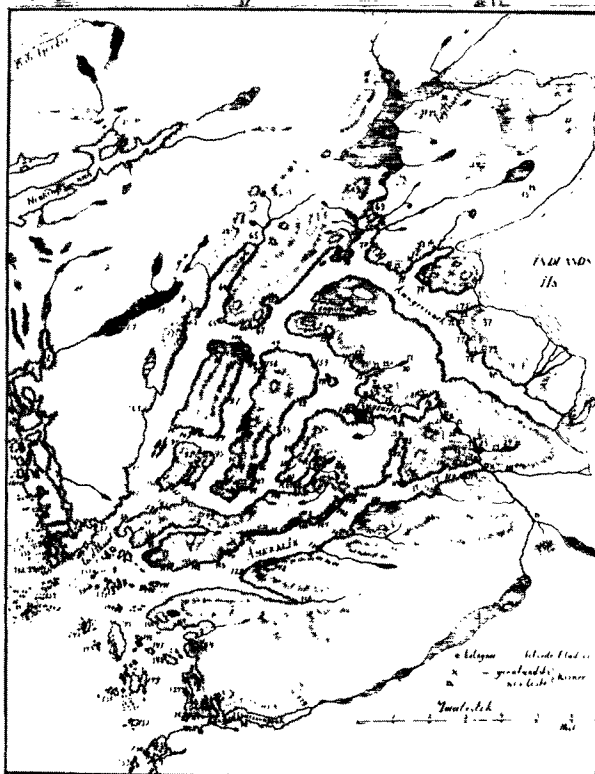
Udforskningen af Grønlands middelalderlige, europæiske samfund med de manglende skriftlige kilder har fundet sted siden kolonisationens start i 1721. Nordboarkæologien har som fagdisciplin haft stor interesse, og de mange resultater fra udgravninger har i tidens løb øget vor viden om det halve årtusinde med landbrug i Sydvestgrønland. Med samarbejdet mellem de grønlandske og danske forskningsinstitutioner, dvs. de to landes nationale museer, synes nye muligheder for en forøget indsigt at blive skabt. Nordboerne er også et anliggende for Grønlands kulturforskning (Arneborg 1989).

I en artikel i årsskriftet beskriver Claus Andreasen og Jette Arneborg (1992) det arkæologiske arbejde med afdekningen af en nyopdaget nordbo-gård, der i århundreder har ligget begravet under et tykt lag sand i den sydøstligste egn af den gamle Vesterbygd.

Arkæologiske undersøgelser finder sted i den korte arktiske sommer. Foto: H. C. Gulløv 1972.

Resultatet af undersøgelserne var overraskende og dokumenterede ifølge forfatterne, at man formentlig stod overfor et af Vesterbygdens største gårdkomplekser. C-14 dateringerne fortalte, at gården havde været i brug siden år 1000 og forladt af ukendte grunde – forfatterne foreslår, at brand kunne have forårsaget fraflytningen – hvorefter den er dækket af flyvesand i 1400 årene. Dyreknoglerne viser, at beboerne har haft kvæg, får, geder, heste og hunde, og at de har fanget rensdyr, sneharer, sæler, hvalrosser, hvaler, gråænder, havørne og ryer. Den største oldsagsgruppe udgøres af kar og skåle af fedtsten. Mindst to forskellige, opretstående væve med tilhørende vævevægte dokumenterede

Kort over det indre af Godthaabs Distrikt.

Ud fra Hensyn til den ældre skandinaviske Bebyggelse
sammenstillet efter forskellige Jagttogter samt efter Tegninger og
Beretninger af Grønlændere, navnlig Aron og Abraham paa Kangak,
af

B. Kleinschmidt.

GODTHAAB 1860.

TRYKT I IMPERATORATETS BOKTRYKKERI.

Sunde og Fjorde. 1. natallik. 2. serfap på. 3. ka-
kuk. 4. aligtarfik. 5. kaa. 6. sarfarnerik. 7. kangerdliar-
sorsuuk. 8. sangmisorsuup ilua. 9. karajap ilua. 10. ka-
ngerdliarsuuk. 11. kangerdliar. 12. taslusuk. 13. huc.
14. pilusuk. 15. amitarasuuk. 16. kapiagidit. 17. ame-
regula.

Indsøer. 18. tasersuuk. 19. ipitahip tasia.
20. tasersuuk. 21. angtoralinguit tasit. 22. igdlorsuit
tasit. 23. spititip tasia. 24. tungmeragdlup tasia.

Fjælde m. m.: 25. ukateiak. 26. kugusuk.
27. kingitok. 28. iviat. 29. nagasuk nat. 30. ivanjan-
tok. 31. saktortit. 32. kangdliutok. 33. tarsartok.
34. ujarsagtik. 35. navdisaktsiak. 36. iviatok. 37. na-
tasarsuuk. 38. sularsuut. 39. piguarfik. 40. na-
raslusuk. 41. kuguk. 42. ukagiditok. 43. sermiluk
(Sølden). 44. kajitak. 45. skugdlet. 46. spititip. 47. pi-
ngorsuuk. 48. langugusuk. 49. oriartok. 50. arutitok.
51. ivarsuudup kuli (Store Malene). 52. kugusaugus-
uk (Lille Malene). 53. kingitoksuuk (Hjortetakke).
54. karajap kingitoksuuk. 55. sangmisorsuuk. 56. mer-
kusitok.

Forskjellige bemærkede Egne. 57. ukarsuut-
suk. 58. ukagidit. 59. kugusuk. 60. pigtorfik. 61.
kandut. 62. ipitahip. 63. ukagidit. 64. narsa-
suuk. 65. kugusuk. 66. kugus. 67. narsaluk. 68. na-
gdusugusuk. 69. kugusuk. 70. igdlorsuit. 71. kug-
sugusugusuk. 72. narsaluk. 73. ukagidit. 74.
kugusuk. 75. narsuk. 76. ukat. 77. igdlorsuit. 78.
kugusuk. 79. ukagidit. 80. ukat. 81. narsaluk.
82. narsaluk (kukik). 83. ukagidit. 84. ukat.
85. talorsuk. 86. ukagidit. 87. ukat. 88.
ukagidit. 89. ukagidit. 90. ukat. 91. ukat.
92. ukat. 93. ukat. 94. ukat. 95. ukat. 96. ukat.
97. ukat. 98. ukat. 99. ukat. 100. ukat. 101. ukat.
102. ukat. 103. ukat. 104. ukat. 105. ukat. 106. ukat.
107. ukat. 108. ukat. 109. ukat. 110. ukat. 111. ukat.
112. ukat. 113. ukat. 114. ukat. 115. ukat. (7)
116. ukat. 117. ukat. 118. ukat. 119. ukat.
120. ukat. 121. ukat. 122. ukat. 123. ukat.
124. ukat. 125. ukat. 126. ukat. 127. ukat. 128. ukat.
129. ukat. 130. ukat.

Øer. 131. ukat. 132. ukat. 133. ukat. 134. ukat.
135. ukat. 136. ukat. 137. ukat. 138. ukat. 139. ukat.
140. ukat. 141. ukat. 142. ukat. 143. ukat. 144. ukat.
145. ukat. 146. ukat. 147. ukat. 148. ukat. 149. ukat.
150. ukat. 151. ukat. 152. ukat. 153. ukat.

Nye Huse. 154. ukat. 155. ukat. 156. ukat. 157. ukat.
158. ukat. 159. ukat. 160. ukat. 161. ukat. 162. ukat.
163. ukat. 164. ukat. 165. ukat. 166. ukat. 167. ukat.
168. ukat. 169. ukat. 170. ukat. 171. ukat.

Pladser beboede 172-60. 165. ukat. 166. ukat.
167. ukat. 168. ukat. 169. ukat. 170. ukat. 171. ukat.

Beliggenheden af Gården under Sandet i Vesterbygdens sydøstligste hjørne diskuteres af Andreassen og Arneborg med henvisning til det topografiske kildemateriale. Kleinschmidts kort fra 1860 spiller en interessant rolle i denne forbindelse.

et væsentligt håndværk. Endvidere fandtes tenvægt, prene og nåle af ben, en skolæst, håndbor og hvæssesten. Landbrug, jagt og transport påvistes med fundet af bladet af en spade eller skovl, af pilespidser og af en slædemede. Blandt det personlige udstyr er en jernkniv og to dobbeltkamme, mens en trægenstand beskrives som en ferle ud

fra sammenligning med danske kalkma-
lerier. Forfatterne bemærker til dette sidste fund, at der ikke er grund til at tro, at børnene i nordbobygderne blev dasket over fingrene med en ferle, når de var ulydige, og fundet er da også det eneste af sin art fra Grønland, hvilket gør tolkningen usikker men opsigtsvæk-
kende (s. 39). Bygningstømmeret er be-

varet i store mængder. »Det er imidlertid klart, at bevaringsforholdene her er så gode, at der bydes på usædvanlige muligheder for nordboforskningen indenfor snart sagt alle områder« (s. 43).

Historiske undersøgelser

Fra de arkæologiske artikler er der et metodisk spring til de efterfølgende bidrag, hvor indholdet er bestemt af kilder, som er direkte overleveret fra den grønlandske befolkning og de danske embedsmænd. I en artikel af Ole Marquardt (1992) beskrives befolkningens fordeling i det koloniserede Vestgrønland i den såkaldte Rinkske periode, dvs. 1850-1880. Ud fra den tilgængelige befolkningsstatistik diskuteres bydannelse og befolkningskoncentration ved

at sammenligne med tilsvarende oplysninger fra Danmark. Resultatet bliver, at Grønland målt med international standard havde en relativ tæt koncentration af handelsstationer, kaldet faktorer, målt per 1000 indbyggere. Den økonomiske virkning af disse bebyggelseskoncentrationer diskuteres herefter i relation til lokale markeder, hvis betydning forfatteren gør opmærksom på. »Den grønlandske fangers produkter gik ikke bare til familiens egetforbrug og til verdensmarkedet (KGH), men også – i et omfang det ifølge sagens natur er uhyre vanskeligt at efterprøve – til den lønmodtagende lokalbefolkning, som ikke eller kun delvist var selvforsynende med de produkter, som KGH havde gjort til genstand for indhandling« (s.

Dannelsen af lokale brædt-markeder og deres specielle økonomi er emnet for Ole Marquardts forskning.
Foto: H. C. Gulløv 1985,

179). De grønlandske kolonibyer beskrevet som »arktiske faktorer« er indført som begreb af den tyske kulturgeograf Wilhelm Dege (1965) og benyttet af Heinz Israel i dennes afhandling om Brødremissionen i 1700-tallets Grønland (1969). Den grønlandske bydannelse har med andre ord rødder langt tilbage i tiden, og det er Marquardts fortjeneste at påpege værdien af dette genfundne kulturgeografiske begreb for forståelsen af økonomien i 1800-tallets kolonisamfund.

Den tidlige kolonitid er rammen om en gennemgang af europæernes syn på børn og opvækst i det grønlandske samfund (Thomsen 1992). Forfatterens hensigt er at vise, at det europæiske bondesamfunds syn på børneopdragelse sammenholdt med det grønlandske fangersamfunds børneopdragelse havde meget til fælles. Det er imidlertid først med det borgerlige dannelsesideal, at forskellen bliver tydeliggjort. Dette illustrerer forfatteren med righoldige citater fra primærkilder, der sætter de to opdragelsesformer i relief og viser, hvornår den korte og oprindelige barndom, socialiseringen, erstattes af den lange barndom, borgerliggørelsen. Dette sker i takt med industrialiseringen og ændringerne i samfundet fra 1950'erne, der langsomt har ført til fremkomsten af en lang barndom for alle. Forfatteren gør opmærksom på de to opdragelsesformer: »Måden, personen skabes på, er imidlertid diskret og lidet iøjenfaldende. Denne form for indlæring kan kun alt for let overses af en observatør, der kommer fra en anden kultur, hvor barneindlæringen foregår under ritualise-

Børn og opdragelse i de grønlandske samfund beskrives i Hanne Thomsens forskningsprojekt. Foto: H. C. Gulløv 1972.

rede former for tugtning og disciplinering med ris og ferle, eller gennem brugen af særlige institutionaliserede lege-situationer, hvor der afsættes 'den nødvendige tid til børnene', for at de kan lære særlige pædagogiske børnelege« (s. 251). Forfatteren foreslår på baggrund af sit fremlagte materiale en interviewundersøgelse af familie, børn og barndom i 1960'erne og 70'erne til belysning af kontinuitet og forandring i opdragelsesmønstret i forskellige grønlandske, kulturelle miljøer (s. 254), idet hun henviser til materiale fra byggerne, som betoner en forskel mellem europæisk og grønlandsk opdragelse (jvf. Langgård 1986).

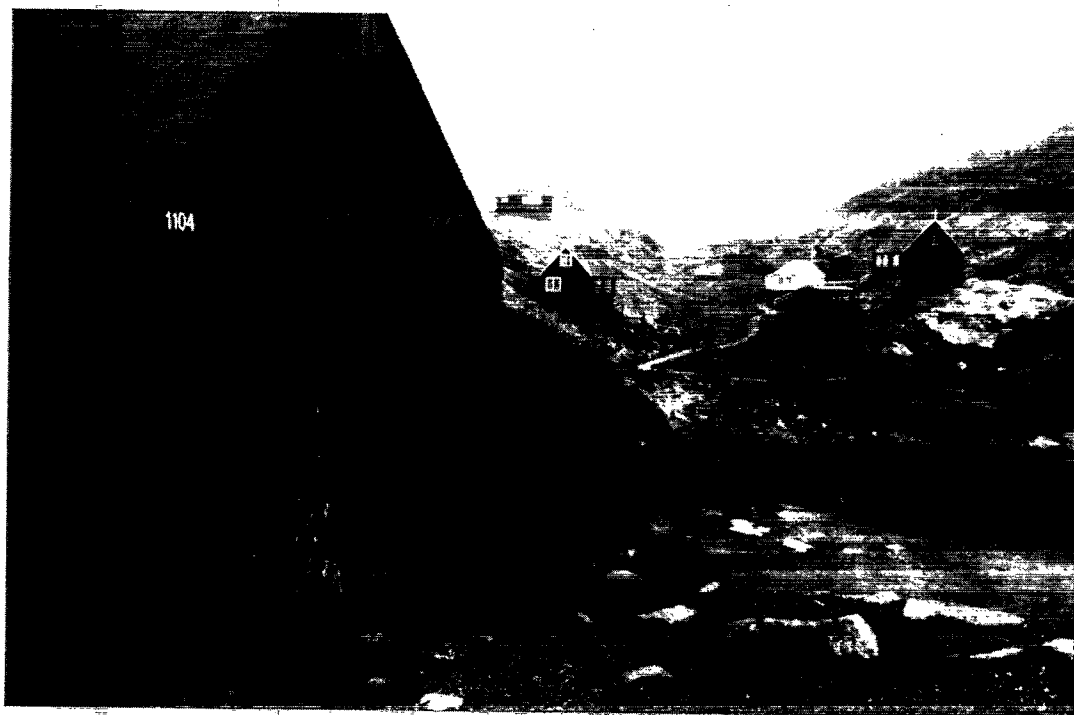
Litteratur og tradition

Den grønlandske litteratur blomstrer som aldrig før, og har fået sin egen litteraturhistorie (Berthelsen 1983). I to vægtige bidrag behandles Frederik Nielsens tetralogi – Fari's stort anlagte værk i fire bind, der udkom i årene 1970 til 1988 – og Ole Brandts Qooqa fra 1971, der benyttes som platform for en indkredsning af »det grønlandske« i grønlandsk litteratur.

Karen Langgård (1992) skriver om tetralogien, hvis sidste bind i dansk oversættelse af Grønlands Forfatterforening blev indstillet til Nordisk Råds Litteraturpris 1992. Fari's litterære betydning opregnes med en smittende glæde ved læsningen, der bringer Juaakas fødselsdagsartikel til 80 årsdagen frem i erindringen: »Når livet er så dejligt, vil jeg aldrig bytte det bort« (Lyberth 1985). Langgårds kritik baserer sig imidlertid på det faktum, at »den kultur, der gjorde sig gældende i den grønlandske elite i begyndelsen af dette århundrede var stærkt påvirket af det danske borgerskab, ikke mindst repræsenteret ved kirkens mænd i Grønland« (s. 91). Det er således Fari's behandling af det historiske stof ud fra et ønske om at give sin samtid en opfattelse af dens rødder, der kritiseres for sin manglende konsekvens, hvorved »resultatet ligner lidt henad patchwork« (s. 100). Men forfatteren undlader dog ikke afslutningsvis at anbefale læsningen som en kilde til, hvad man har ment politisk i dette århundrede, og nyde hans sprog. Det er rigtigt, at Frederik Nielsens forfatter-skab rummer både drøm og virkelighed, og Juaaka beskriver dette med ordene:

»Hvornår det er virkelighed eller drøm kan nogle gange være svært at skelne, og jeg tror, at Fari selv har svært ved det« (Lyberth 1985: 287).

Drøm og virkelighed er også emnet for Kirsten Thistedes indkredsning af 'det grønlandske' i grønlandsk litteratur (1992). Hun gør indledningsvis opmærksom på den fortsatte brug af litterære genfortællinger efter fortælletraditionen i den grønlandske litteratur og fortolker dette som et udtryk for, at gamle værdier og tradition fortsat består. Indførelsen af det moderne europæiske »jeg« i litteraturen markerer overgangen til den frit komponerede fortælling (Goody 1977; Ong 1982). Mødet mellem den eskimoiske og kristne kultur, dvs. mellem det mundtlige og det skrevne, ligger ikke langt borte. Dette er udgangspunktet for forfatterens litteraturteori, der præsenteres med gennemgangen af Ole Brandts Qooqa, der »blandt litteraturkyndige har rygte som et slemt stykke makværk« (s. 197). Men læst med kendskab til Brandts egne kilder og samtid bliver Qooqa et eksempel på kombinationen af træk fra henholdsvis mundtlig og skriftlig tradition, og »alt det der i Qooqa umiddelbart frastøder den litterært skolede læser er det der i manges øjne gør denne bog 'så rigtig grønlandsk'« (s. 221). Forfatterens fremstilling af romanens 'handlingsspor', der som i opbygningen af en TV-serie genspejler sagnfortællingens form, er med til at klarlægge de kvaliteter, der gjorde Qooqa til et radio-hit. Den grønlandske litteraturs 'anderledeshed' kan kun forstås ved at møde den på dens egne præmisser. Dette krav til litteratur-

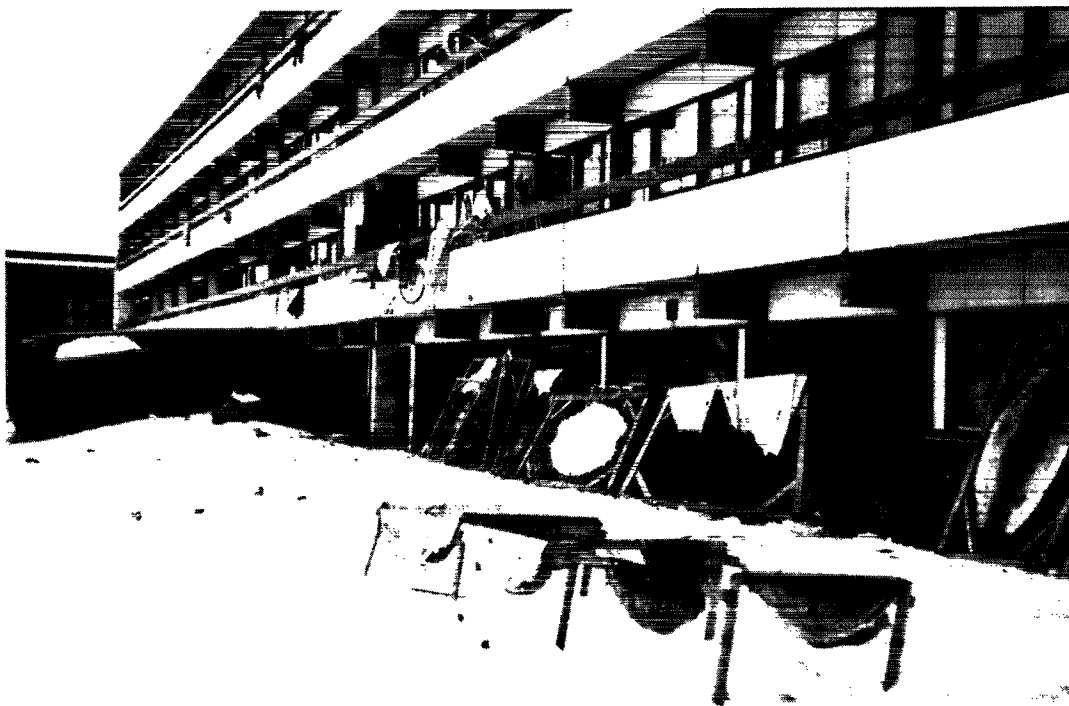
De isolerede bygdesamfund var længe indbegrebet af den oprindelige grønlandske kultur.
Foto: H. C. Gulløv 1975.

forståelse fratager imidlertid ikke nye unge kunstnere retten til at fravælge »en 'oprindelighed', de ikke længere rigtig kan identificere sig med, og i unge debuterende kunstners tekster ses da også nye former og nye identifikationsmodeller at spire frem« (s. 224).

Den sociale uorden og kolonialisme

Den tradition, der fremhæves positivt som et kulturelt særkende i den grønlandske litteratur, bliver hos Finn Breinholt Larsen (1992) beskrevet som konfliktskabende. Emnet er voldsom død og social forandring i Scoresby-sund. Forfatteren gør opmærksom på faren ved at navngive sit studieområde, som derved mister eksemplets magt og

bliver en bekræftelse af tingenes tilstand. Man må give ham ret men samtidig være opmærksom på det alvorlige problem, som artiklen rejser, og som gælder for store dele af landet. Forfatteren forklarer årsagerne til vold med en model, som tager udgangspunkt i afdekningen af de socio-kulturelle forhold, der er forudsætningerne for en senere kvantificering af datamængden. Pointen er, at det stærkt kønsdelte traditionelle samfund med en ringe far-barn kontakt lægger vægt på en markering af maskulinitet, der kan kontrolleres. Opbrud i kønsrollemønstret som følge af en ændret social orden rokker ved den mandlige position med konflikter til følge. Agressiv adfærd bliver et middel

Moderniseringen af det grønlandske samfund har ført til store ændringer for befolkningen.
Foto: H. C. Gulløv 1985.

til fortsat opretholdelse af mændenes sociale position, og kan styrkes ved indtagelse af alkohol. Med denne model håber forfatteren at kunne opnå indsigt i problemernes årsag eller, som han beskædent udtrykker det, »at ægge til diskussion og modsigelse« (s. 145). Den viste voldsstatistik fra de grønlandske lægedistrikter placerer de store byer langt nede på listen, og den årlige selvmordsrate i de grønlandske kommuner placerer yderdistrikterne øverst på listen uden dog at specificere forholdene for bygderne (s. 140). Forfatteren underbygger dermed sin hypotese om årsagerne til den menneskelige destruktion, der finder sted, når individet ikke længere har værdi i det samfund, som har givet

det en funktion og moralsk bevidsthed. Der synes at være en sammenhæng mellem denne forståelse og de tidligste analyser af selvmordets sociologi (Durkheim 1897), som kom til samme konklusion.

Den virkelighed, som beskrives ovenfor, er et resultat af Grønlands koloniale udvikling, der behandles af Robert Petersen (1992). Med en veludviklet intuition fremlægges begrebet kolonialisme set fra en tidligere koloniseret. Forfatteren lægger vægt på at skelne mellem den fysiske magt og det koloniserede menneskesind. Den økonomisk-politiske undertrykkelse gennem institutioner og organisationer, som fører til en regulær kulturimperialisme og over-

»Folk, der tror, at de er klogere end andre, er meget irriterende for dem, der er det.« Fotos: Keld Hansen 1967.

formynderi, »er en del mere alvorlig end kolonimagternes« (s. 192). Den manglende forståelse og tilsidesættelse af den kulturelle virkelighed er per definition konfliktskabende. Kolonisatorer ved altid bedre, hvad der er godt for folket, og med de opnåede privilegier opstår behovet for at retfærdiggøre deres situation i landet; »og det er dette behov for retfærdiggørelse, der er interessant i denne forbindelse«, for den etniske grænse ligger nu i selve det grønlandske samfund, hvilket betyder, at man »ikke længere behøver fysiske kolonier for at være kolonialistisk« (s. 193-194). At flytte objektet for sin analyse ind i sit eget rum giver fremstillingen et yderst vedkommende perspektiv, som forfatteren selv kommenterer med aforismen: »Folk, der tror, at de er klogere end andre, er meget irriterende for dem, der er det« (s. 192).

Skole og sprog

Hurtige holdningsændringer og en udpræget mangel på empiri har ifølge Per Langgård (1992) præget debatten om placeringen af det danske og grønlandske sprog i Grønland. Han fremkommer med belæg for, at det grønlandske

sprog trives i skole og samfund. »I skolebarnets verden er der allerede nu meget lidt at bruge dansk til. Barnelivet kan udspilles næsten uden begrænsninger alene på grønlandsk. Og udviklingen går meget stærkt. Meget snart vil der være endog endnu mindre at bruge dansk til« (s. 126). Denne konstatering bygger bl.a. på en pilotundersøgelse af tendenser i det dansk-grønlandske sprog møde blandt skolebørn i Nuuk, og forfatteren ønsker indledningsvis selv, at de fremsatte holdninger må læses kritisk. Men de fremsatte synspunkter om modernmålsvisningen på bekostning af tidlig andetsprogsundervisning i dansk er dog meget gennemtænkte, og det foreslås i forlængelse heraf, at danskundervisningen kommer til at foregå på samme måde som fremmedsprogsundervisningen i engelsk og fransk. Forfatteren sammenligner sine undersøgelser med den parallelle situation i Finland, hvor andetsprogsundervisningen i svensk uden for de svensksdominerede områder opfattes af både elever og lærere som udpræget ressourcespild (Brunell 1990). Situationen i dagens Grønland ligner på dette punkt ifølge forfatteren den finske. Man kunne naturligvis have

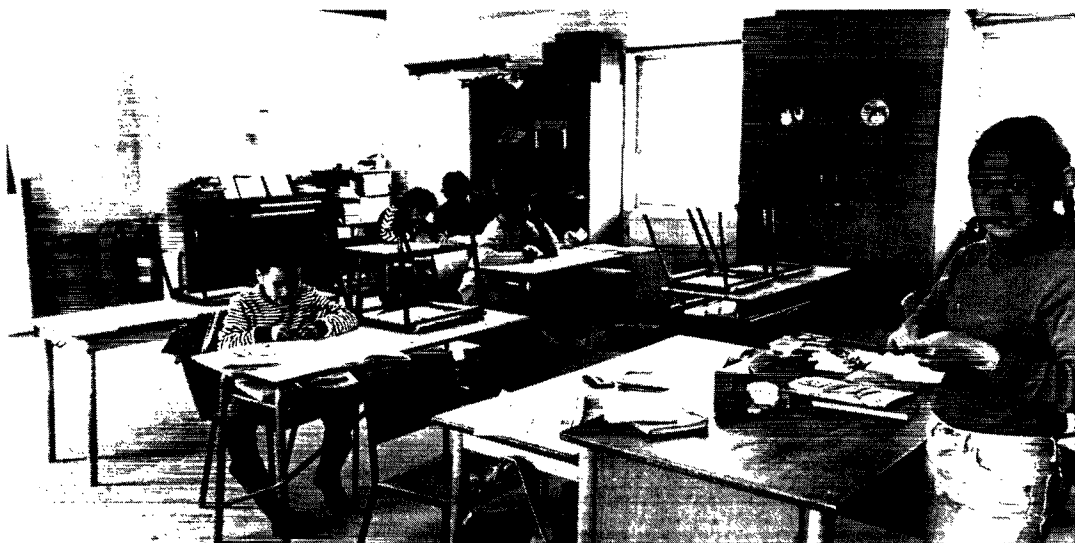
interesse i at vide, om der i Grønland er gjort erfaringer med dansk som fremmedsprog i andre skoledistrikter; men dette må naturligt indgå i en test af forfatterens hypotese, hvis elementer findes i den danske debat om indvandrerbørns modersmålsundervisning. Der er i al fald en synlig optimisme at spore i forfatterens håb om at fremtidens sprogundervisning vil kunne opfylde et vigtigt krav til indlæringen ved at være »instrumentelt og dermed i sig selv motiverende« (s. 128).

Perspektiver

Det ligger i sagens natur, at et så omfangsrigt et emne som Grønlands kultur- og samfundsforskning må indeholde en rigdom af oplysninger, der afspejler en bred vifte af metodiske tilgange til emnerne. Nærværende præsentation tager ikke udgangspunkt i de anvendte

forskningsdiscipliner men refererer deres resultater.

Fælles for de mange omtalte bidrag til Grønlands egen forskning er et utilslørt engagement, der vidner om en dyb indsigt i de præsenterede emner. Konturerne aftegnes af en grønlandsk kulturel tradition, som er levende og bestemmende for handling og kreativitet. Hvad der skal forstås ved konturerne af en tradition gælder også for samtalen, du skaber den selv og »kan ikke se den mens du er midt i den« (Bateson 1972: 32). Men læseren kan se den, og rektor Robert Petersen lover i sit forord til årsskriftet, at de præsenterede nyheder ikke siger »så meget om, hvad den næste årgang vil indeholde, bortset fra at spændvidden nok vil være den samme« (s. 9). Der er perspektiver i Grønlands kultur- og samfundsforskning, som stiller spørgsmål og giver svar i en pædagogisk form uden at bruge ferle.

»I skolebarnets verden er der allerede nu meget lidt at bruge dansk til,« skriver Per Langgaard om det danske og grønlandske sprog i Grønland. Foto: Mogens S. Koch.

Grønlandsk kultur- og samfundsforskning 92 kan bestilles gennem alle boghandlere i Danmark. Pris: 185 kr. incl. moms.

Henvisninger

- Andreasen, Claus & Jette Arneborg, 1992. Gården under Sandet – nye nordboundersøgelse i Vesterbygd. – I: *Ilisimatusarfik*, s. 11-49.
- Arneborg, Jette, 1989. Nordboarkæologiens historie – og fremtid. – *Tidsskriftet Grønland* 1989, s. 121-137.
- Bateson, Gregory, 1972. *Metatalk: Why Do Things Have Outlines?* – I: *Steps to an Ecology of Mind*, s. 27-32. – Ballantine Books, New York.
- Berthelsen, Christian, 1983. *Grønlandsk litteratur. En kommenteret antologi*. – Centrum, Viby.
- Brandt, Ole, 1971. *Qooqa*. – Det grønlandske forlag, Nuuk.
- Brunell, Viking, 1990. Matteus-effekter i modernismetillægget. – I: Kjell Herberts & Christer Laurén (red.), *Flerspråkighet i och utanför Norden*. – Åbo Akademi.
- Dege, Wilhelm, 1965. Die Westküste Grönlands. Bevölkerung, Wirtschaft und Siedlung im Strukturwandel. – *Deutsche Geographische Blätter*, bd. 50, hft. 1-2. – Bremen.
- Durkheim, Emile, 1897. *Le Suicide – étude de sociologie*. – Alcan, Paris.
- Elling, Henrik, 1992. De palæoeskimoiske kulturer i Nordgrønland og Nordøstgrønland i relation til de vestgrønlandske. – I: *Ilisimatusarfik*, s. 50-69.
- Goody, Jack, 1977. *The Domestication of the Savage Mind*. – Cambridge University Press.
- Gulløv, H. C., 1992. Udforskningen af Grønlands forhistorie – Therkel Mathiassens arktiske indsats i 100 året for hans fødsel. – *Tidsskriftet Grønland* 1992, s. 241-248.
- 1993. Det grønlandske samfund og forskningen – status i et levende miljø. – *tusaat/forskning i Grønland* 1/93.
- Ilisimatusarfik (udg.), 1992. *Grønlandsk Kultur- og Samfundsforskning 92*. – Ilisimatusarfik, Atuakkiorfik, Nuuk.
- Israel, Heinz, 1969. Kulturwandel grönländischer Eskimo im 18. Jahrhundert. – *Abhandlungen und Berichte des Staatlichen Museums für Völkerkunde Dresden* 29. – Akademie Verlag, Berlin.
- Langgård, Karen, 1992. Frederik Nielsens tetralogi. – I: *Ilisimatusarfik*, s. 70-103.
- Langgård, Per, 1986. Modernization and Traditional Interpersonal Relations in a small Greenlandic Community: A Case Study from Southern Greenland. – *Arctic Anthropology* 23 (1-2): 299-314.
- 1992. Grønlandssproget – tosproget – grønlandssproget: nogle tendenser i det dansk-grønlandske sprog møde blandt Nuuks skolebørn. – I: *Ilisimatusarfik*, s. 104-128.
- Larsen, Finn Breinholt, 1992. Voldsom død og social forandring i Ittoqqortoormiit. – I: *Ilisimatusarfik*, s. 129-146.
- Larsen, Helge & Jørgen Meldgaard, 1958. Paleo-Eskimo Cultures in Disko Bugt, West Greenland. – *Meddelelser om Grønland* 161 (2).
- Lyberth, Karl Johan (Juaaka), 1985. »Når livet er så dejligt, vil jeg aldrig bytte det bort«. – *Tidsskriftet Grønland* 1985, s. 265-288.
- Marquardt, Ole, 1992. Socio-økonomiske tilstande i Vestgrønland på Rinks tid: befolkningskoncentration i kolonibyer og dannelse af lokale 'Brædtmarkeder'. – I: *Ilisimatusarfik*, s. 147-182.
- Meldgaard, Jørgen, 1952. A Paleo-Eskimo Culture in West Greenland. – *American Antiquity* 17 (3): 222-230.
- Møbjerg, Tinna, Bjarne Grønnow & Helge Schultz-Lorentzen (red.), 1988. *Palæoeskimoiske forskning i Grønland*. Foredrag fra et symposium om de palæoeskimoiske kulturer i Grønland, afholdt på Moesgård i marts 1987. Center for Nordatlantiske Studier, Aarhus Universitet. – Aarhus Universitetsforlag.
- Nielsen, Frederik, 1970. *Ilissi tassa nunassarsi* (Landet er jeres). – Det grønlandske forlag, Nuuk.
- 1982. *Siulittuutit eqquunnersa* (Forudsigelsens opfyldelse). – Det grønlandske forlag, Nuuk.
- 1983. *Inuiaat nutartikkat* (Det fornyede folk). – Det grønlandske forlag, Nuuk.
- 1988. *Nunaga siunissat qanoq ippa?* (Mit land – hvorhen går din fremtid?). – Det grønlandske forlag, Nuuk.
- Ong, Walter J., 1982. *Orality and Literacy. The Technologizing of the Word*. – Methuen, London & New York.
- Petersen, Robert, 1992. Kolonialisme set fra en tidligere koloniseret. – I: *Ilisimatusarfik*, s. 183-194.
- Thisted, Kirsten, 1992. Mundtlighed/skrift, en teoretisk indkredsning af »det grønlandske« i grønlandsk litteratur. – I: *Ilisimatusarfik*, s. 195-226.
- Thomsen, Hanne, 1992. Om europæernes syn på børn samt børns opvækst i det grønlandske samfund i tiden omkring koloniseringen. – I: *Ilisimatusarfik*, s. 227-258.